

פחד דוד

פרשת
וישב
כ"א כסלו
תשע"ה
745

י"ל ע"י מוסדות "אורות חיים ומשה" ישראל

בנשיאות בנש"ק מורנו ורבנו הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

בן הצדיק המלוכ"ן רבי משה אהרן פינטו זצ"ל ונכד הצדיק הקדוש המלוכ"ן רבי חיים פינטו זיע"א

שיחה שבועית לפרשת השבוע מאת מו"ר הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

משכיל לדוד

השלוחה גורמת לרפיון רוחני

עקב חגיגה, בשל כך נאלצתי לנסוע ולנחות ביוון והתרגשותי הייתה רבה מפני שעלי להיות במקום של אנטיכוס הרשע. כשנחתנו שם ביוון הגיע זמן המנחה ועמדתי לתפילה בפניה, כשסיימתי להתפלל ראיתי הרבה יוונים מקיפים אותי וביניהם אף היו כמה כמרים גדולים שהסתכלו עלי. אמרתי להם רק התפללתי, וענו לי "גוד, גוד" טוב, טוב. כעבור זמן כשהמריא המטוס מעל הים, התבוננתי ואמרתי לעצמי "מה רבו מעשיך ה'", שאני דוד פינטו באתי ליוון והתפללתי שם מנחה, והלא אם אנטיכוס היה קיים, הרי היה הורג אותי ואת כל האנשים מסביב שאמרו טוב טוב, וכיום הוא מת ואני כאן בארצו עם פאות וזקן מתפלל מנחה.

אחר כך בחלוקת המזון אמר לי הדייל, הרב פינטו יש לנו אוכל כשר בשבילך, אמרתי לו שאיני מאמין. אותו דיל הלך והביא לי מגש יפה עם אוכל כשר למהדרין, שבתאי ואמרתי לו בהתפעלות שאיני מאמין והם לא הבינו מה רצוני. שאלתי אותם אם הם יוונים, השיבו לי כן. ולא עשיתי זאת חס ושלום לצחוק עליהם אלא לחזק עצמי.

אמרתי להם, אסביר לכם; לפני הרבה שנים אבי אבותיכם היווני בא לארץ ישראל עם המלך אנטיכוס והרג כל יהודי ששמר שבת, אכל כשר, מל את בנו, ושמר טהרת המשפחה, והנה אתם נכדים לאותם אנשים, מביאים לי אוכל כשר, הרי אם היה אנטיכוס רואה את מעשיכם היה הורג אתכם. וזהו פירסומי ניסא, שעם ישראל חי כל רגע ורגע, שהרי כל גויי העולם רוצים להרוג אותנו ויש להם כוח לעשות זאת, אבל הם מנועים מכך בגלל כוח התורה שאנו לומדים והנשמה והשמן, הכל מונע מהם להרוג אותנו וכך מתפרסם הנס.

ונראה שבפירסומי ניסא צריך גם לזכור מה שמתבאר מדברי החתם סופר, שמקשה הרי אסור להדליק בחצר בית המקדש והם הדליקו בחצרות המקדש, ותירץ שכיון שהיה עבודה זרה במקדש לא יכלו להדליק שם והדליקו בחצר בדיעבד. וראים מזה יסוד עצום שאדם שיכנס לבית המדרש עם דעות פסולות אי אפשר לו להדליק ולעבוד שם, דהיינו, שאי אפשר לקבל השפעה רוחנית אלא צריך לצאת החוצה ולרוקן מראשו ומליבו את כל המחשבות הזרות, ויקדש את עצמו, ורק אז יכנס אל הקודש פנימה.

וכמו כן לאחד ששאל איך מתפללים אמרתי שמכוונים בתפילה, וכדי לכוון בתפילה צריך לדעת לשם מה באת לבית הכנסת, אם באת כדי להתפלל יש לזכור שצריך הכנה לפני התפילה, שבכדי להתפלל לבורא עולם צריך לקדש את הפנימיות של האדם, אבל אי אפשר לבוא לבית הכנסת בלי לחשוב למה מגיעים. כשם שאי אפשר לעבוד במקום מזוהם, כך אי אפשר להתפלל אם אין קדושה בראש, וצריך קודם להוציא את המחשבות הזרות מהלב ומהראש ואז אפשר לזכות להתקדש, ולכן בבית המקדש הדליקו לצורך שעה בחצר כדי שבזמן הזה יטהרו את הפנים של בית המקדש.

"וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען"
(בראשית לז, א)

מובא בחז"ל והובא ברש"י; ביקש יעקב לישוב בשלוחה קפץ עליו רוגזו של יוסף.

התורה באה ללמדנו שהשלוחה סכנה היא לתורה, כדברי חז"ל (שבת קה, ב) דאין היצר הרע בא לאדם ואומר לו עבוד עבודה זרה שהרי אין האדם שומע לו, אלא בא אליו ואומר בטל קצת, ולמחר אומר לו ראה אתמול ביטלת, היום בטל עוד קצת, וכך בא אליו בכל יום ומוסיף והולך עד שמביאו לעבוד עבודה זרה, והיינו, ששלוחה מועטת היא שמביאה את האדם לידי עבודה זרה. וכן בזמן היוונים שהכניסו את תרבות הגוף, ואיך יתכן שהצליחו להכניס זאת לעם ישראל, אלא בהכרח שאמרו, הרי צריכים אתם מעט מנוחה מלימודכם וכו', עד שכמעט ועלתה בידם שכל עם ישראל נתייוון, והמעט שלוחה שביקשו - היא שהביאתם לכך.

והנה ימי החנוכה שקבעו חכמים ז"ל הם על מנת שנוכח שהמנוחה והשלוחה הם שגרמו למלחמה ולהתייוונות עד כ"ה כסלו, שאז התחילו החשמונאים להאיר בלב כל יהודי ויהודי את אורות התורה. לכן מעלין בקודש, כדי לזכור מה השלוחה גורמת שלאט לאט מתיוונים. אבל בית שמאי סוברים ההיפך, שצריך לזכור איך הפסדנו את הנשמה, משום שהיו יורדים כל יום עוד מדרגה ועוד מדרגה עוד מעלה ועוד מעלה עד שהתייוונו. ואלו ואלו דברי אלוהים-חיים ושניהם לאותו דבר נתכוונו. ומכיוון שההלכה כבית הלל שמוסיף והולך, אל לו לאדם להביט על אתמול, אלא להתפלל על היום שיוסיף והיה צדיק.

ומעניין זה אפשר לבאר שחנוכה חל בשבוע של פרשת וישב, והוא ללמדנו שיעקב שהוא המרכבה השלישית, עמוד התורה ואיש תם, תבעו הימנו על עצם המחשבה אודות המנוחה והשלוחה, אף על פי שהמחשבה אינה מצטרפת למעשה, ולכן קפץ עליו רוגזו של יוסף.

וראיתי דבר שהכניס בי פחד נורא; הסבא זצ"ל תלמידו של רבי ישראל סלנטר בעל ספר "מדרגת האדם", עבר פעם וראה אדם רץ לעבודתו. שאלו הסבא, האינך לומד? השיב אותו אדם - אני לומד קצת.

תמה הסבא על תשובתו. השיב לו אותו אדם שאם ילמד במה יחיה. אמר לו הסבא זצ"ל, אתה דואג במה תחיה אבל אינך דואג במה תמות, מה תיקח אתך למעלה. זהו מעשה מבהיל, כי היום אנו חיים בתחושה של במה נחיה, אם לא אנוח אם לא אישן במה אחיה, אבל צריך לחשוב במה נמות, מה ניקח איתנו למעלה. הרי בשמים יתבעו ויאמרו שהיה לנו די והותר זמן לעומת מה שאנו לוקחים איתנו, וזה אנחנו צריכים ללמוד מיעקב אבינו, שבנה סוכה כדי להתרחק מעשו. ויש להתבונן כיצד למד מהמעשים של עשו על מנת להתרחק ממנו.

וארע עימי מעשה לפני מספר שנים, שהייתי צריך לבוא לארץ הקודש לאיזה ענין ולא הייתה טיסה פנויה

ירושלים תל אביב חיפה באר שבע

הדלקת נרות 16:01 | 16:15 | 16:04 | 16:19

מוצאי שבת 17:16 | 17:17 | 17:15 | 17:20

רבינו תם 17:54 | 17:50 | 17:50 | 17:55

הילולא דצדיקיא

- כב - רבי חיים קיסר
- כד - רבי חיים מויז'ניץ
- כה - רבי יעקב עטלינגר מח"ס "ערוך לנר"
- כה - רבי אברהם הררי רפול זקן רבני ארם צובא
- כו - רבי אברהם בן דוד הראב"ד
- כח - רבי שלמה סוזין
- כח - רבי חזקיה די סילוא מח"ס "פרי חדש"

המעוניין לקבל את העלון בדוא"ל
ישלח הודעה: p@hpinto.org.il

במה מפטירין

הפטרת השבוע: "כה אמר ה' על שלשה" (עמוס ב. ג.)

הקשר לפרשה: בהפטרה יש רמז למכירת יוסף הצדיק, ככתוב: "על מכרם בכסף צדיק". כפי שמכירת יוסף מתוארת בפרשתו.

"על מכרם בכסף צדיק ואביון בעבור נעלים" (עמוס ב. ג.)

נראה לתת טעם על מה שקנו השבטים בעד הכסף שמכרו את יוסף מנעלים, כמו שדרשו על הפסוק "על מכרם בכסף צדיק ואביון בעבור נעלים". וטעמא בעי מה ראו לקחת דוקא מנעלים בעד הכסף, ולמה נזכר זאת בפסוק בעבור נעלים?

יש לפרש על פי המובא בשם המהרש"ל בברכת שעשה לי כל צרכי, שנתקנה לברך כשנועל מנעליו, כי במה שהוא נועל מנעלים מעור הבהמה, בזה הוא מראה שהוא מושל על הבעלי חיים, ומכל שכן על הדומם והצומח.

והנה בהיות שחשדו את יוסף שפגם בלשונו, ונחשב בעיניהם רק כבעל חי בעלמא ולא כמדבר, לפי דעתם היה ראוי לקנות בעד כסף ממכרו מנעלים.

("אפיון")

"הילכו שנים יחדיו בלתי אם נועדו" (עמוס ג. א.)

הכוונה להסיר טענת האפיקורסים והכופרים כגון ארסטו וחבריו וכל הטועים אחריו, שאמרו מכל דברי הנביאים לא היו כי אם לאיים על העם שיחזרו למוטב, והבטיחו לעושי רצונו גן עדן ולעוברי רצונו גיהנם. כך עלה בלב הכופרים.

וכאן אמר להסיר תלונה זו, דהענין הוא דאם יאמרו שנים דבר אחד וכל אחד אומר בלשון שאמר חבירו ולא יגרע ממנו, בלי ספק שצריכין להתיעץ תחלה איך יפול הדבר ואיך יאמרו. ואולם אם יאמרו שנים דבר אחד בסגנון משונה זה מזה ועולה אל מקום אחד, ואלו השנים לא ראו אחד לחבירו בחייהם, ואולם לאחר מותו שמענו שאחד בצד המזרח אמר הענין כמו שאמר האחד במערב - זהו מופת שהוא אמת. וזה שאמר "הילכו שנים יחדיו בלתי אם נועדו", כשירצו לומר דבר שקר. אלא וודאי שהוא אמת.

("אהבת יהונתן")

גיוזם ודלול ענפים, ניכוש עשבים או דשא, לעיתים הוא תולדת 'זורע' ולעיתים הוא תולדת 'זומר'.

אסור לכסח דשא צעיר, כיון שהכיסוח מועיל לדשא לגדול ולהתפשט יותר, וכן אסור לגזום 'גדר חי' כדי לגרום להתפתחות העצים. אולם אם הדשא או הגדר חי לא צריך להתפתח יותר - מותר לגזם אותם ובלבד שיהיה ניכר שזו כוונתו.

מותר לכסח דשא ולנכש עשבים כדי למנוע הימצאות נחשים במקום. וכן מותר לנכש עשבי בר העלולים לחנוק את צמחי הנוי. וכן מותר לגזום 'גדר חי' או ענפי עץ המפריעים לעוברים ולשבים. אלא שיש לעשות באופן שניכר שאין כונה לעבודות האדמה, כגון שישיאיר במקום מעט עשב.

במסילה נעלה

ערך קדושת החיים

כסף, תרומה עבור מוסדות התורה הקדושים. אך בשנה השלישית, במשך כל זמן שהותי בארצות הברית לא הופיע מר אזולאי כלל, ודבר זה הפליא אותי מאד.

מספר דקות לפני שיצאתי מארצות הברית הגיע פתאום האיש, וביקש לקבל ברכה אך לא הביא איתו פדיון נפש, תרומה, עבור בני ביתו.

התפלאתי לפרש הדבר וחשבתי בלבי - הרי כתוב "וצדקה תציל ממוות" (משלי י, ב). אך לא אמרתי למר אזולאי שום דבר בנידון, ורק ברכתי אותו ואת בני משפחתו כפי שביקש. דנתי אותו לכך זכות שבודאי ישלח את תרומתו בהמשך.

שבועות ספורים לאחר הביקור בארצות הברית קיבלתי שיחת טלפון בה בישרו לי לדאבון הלב שמר אזולאי קיבל שטף דם פתאומי במוחו, ונפטר לבית עולמו כשהוא בן חמישים ושתים שנים בלבד!

לשמע הבשורה הקשה הייתי מזועזע ונרעש. גם בעל הבית שלי בארצות הברית, שהתקשר לבשר לי את הבשורה המרה - נשמע המום ונפחד כולו.

"מדוע אתה נשמע מפוחד כל כך?" שאלתי אותו.

והוא השיב: "מר אזולאי ע"ה אמר לי יום לפני פטירתו - 'מי יודע מה יהא איתי, אולי אמות מחר ואין מי שיאמר אחרי קדיש, כיון שגולדו לי רק בנות, וכך ביקש ממני שלאחר פטירתו אני אומר אחריו קדיש. התפלאתי לשמוע את דבריו, שהרי הוא אדם צעיר ובריא ולפיכך שאלתי אותו: 'מר אזולאי, למה אתה מדבר כך, והרי אתה עדיין צעיר לימים ואין שום סיבה שתמות בזמן הקרוב?' אך הוא השיב לי בקול שקט שיש לו הרגשה כזו, ובאמת למחרת היום תחושתו הפנימית התקיימה והוא נפטר. לכן אני נפחד ומזועזע". כך אמר בעל הבית שלי בארצות הברית.

כשמעתי את סיפורו אמרתי לו: "זה מה שאמרו חכמינו זכרונם בברכה ששלושים יום לפני המיתה מודיעים לאדם שהוא הולך להיפטר מן העולם (עי' זוהר ח"א ר"ה, ב).

הנה, גם מר אזולאי ז"ל חש יום קודם מותו שהוא עומד לעזוב את העולם, ודאג שלא יהיה מי שיאמר אחריו קדיש".

לא כל אדם זוכה לדעת שמיתתו קרובה, ואדם שאינו מודע לזמן מותו, נלקח מן העולם לעיתים מבלי שהספיק לעשות תשובה על חטאיו. אך יהודי שיש לו זכויות - זוכה ומיידעים אותו מן השמים בדבר מותו, וזוהי ההרגשה הפנימית שחש אדם שקיצו קרב.

מר אזולאי ע"ה חש את יום פטירתו הקרב ודאג מי יאמר אחריו קדיש, וודאי הוא שתחושתו עוררה אותו לשוב בתשובה ונפטר מתוך תשובה. ואם כן זכה לקיים את הנאמר "שוב יום אחד לפני מיתתך" (אבות ב, א), והוא מזומן לחיי העולם הבא.

הקב"ה ברחמיו המרובים טבע באדם רצון פנימי לחיים. כאשר חייו של אדם נמצאים בסכנה והוא מבין שהוא הולך לאבד את חייו - רצון החיים גורם לו להוציא מעצמו כוחות על אנושיים שייטיעו לו להתגבר על אותה סכנה וכך יציל את חייו וינצל ממוות.

בעולם כולו ערך 'קדושת החיים' הינו ערך עליון ביותר. אנשים מוכנים לתת כל הון שבעולם כדי להגן על חייהם, ויותר מזאת - אנשים רבים ויקרים כגון ארגוני כיבוי האש, החילוץ וההצלה, מסתכנים בעצמם ומוסרים את נפשם כדי להציל אנשים אחרים הנמצאים בסכנה.

יהודי שהיה במזרח הרחוק סיפר שכאשר אסון הצונאמי התרחש, הוא ובנו שהו על שפת הים כשלפתע פתאום, ללא כל הודעה מוקדמת הוא הבחין בגל גדול ואדיר שהתקרר אליהם וסחף עימו את בנו הרחק הרחק ממנו. באותן שניות אימות אותו יהודי הריגיש שעולמו חרב עליו, אך עד מהרה הוא התפכח והחל לזעוק מרה לקב"ה שיציל את בנו.

יומיים חלפו, במהלכם נודע בעולם על אסון הצונאמי הגדול, ועל הנזקים הגדולים שגרם בנפש, ברכוש ובכל מה שלקח איתו הים הגדול שיצא מגבולותיו ועלה ברעש אדיר על היבשה. האב הכואב הבין שיותר הוא לא יראה את בנו קדו לעולם, ובלבו הוא צרף את בנו לקרבתו האסון שטבעו במצולות הים.

כאשר חדרה למוחו ההבנה הזו והוא התחיל להתאבל על בנו - הוא מצא אותו פתאום במקום מוגן ובטוח!

האב המאושר שהכיר בנס העצום שנעשה לבן שלו שנסחף בים, הריגיש כאילו בנו שב אליו מעולם האמת, והוא אמר שמאותו יום שהוא מצא את בנו - החיים נתפסים בעיניו כדבר יקר ערך וחשוב פי כמה ממה שנחשבו בעיניו עד לאסון הצונאמי, וזו היתה לשונו:

"האדם אינו יודע מהם החיים באמת, עד שהוא עומד מולם וכמעט מאבדם".

שוב יום אחד לפני מותך

באחת מקבלות הקהל שערכתי בארצות הברית בא לפני מר אזולאי ז"ל, יהודי שהתחתן בגיל מבוגר ולא זכה להיפקד בילדים, וביקש את ברכתי לזרע של קיימא.

כהרגלי בקודש הוריתי לו להתחזק במספר עניינים בעבודת ה', ובחסדי שמים האיש זכה להיפקד בשלישיית בנות.

לאחר שנה, כשהייתי שוב בארצות הברית הגיע אלי מר אזולאי עם שלושת בנותיו ולאחר שהודה לי שוב ושוב על הברכה שהענקתי לו בזכות אבותי הקדושים זיע"א הפקיד בידי סכום

נצור לשונך

תולה ארץ על בלימה

ללא דברי גנאי

אסור לקבל ולהאמין ללשון הרע אף בדבר שאין בו גנאי, כגון להאמין שפלוני אינו חכם, או שאבותיו היו חוטאים וכדומה, כיון שכל לשון הרע שאסור לספור - אסור לשומע להאמין לו.

מן האוצר

מאוצרו של מו"ר הגה"צ
רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

אדם לעמל יולד

"וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען" (בראשית לז, א)

פירש רש"י - "ביקש יעקב ליישב בשלוה, קפץ עליו רוגזו של יוסף, צדיקים מבקשים ליישב בשלוה, אומר הקב"ה, לא דיין לצדיקים מה שמוכן להם לעולם הבא, אלא שמבקשים לישב בשלוה בעולם הזה."

איתא במדרש (ברכות ה, א), אדם לעמל יולד, הכל נקנה בייסורים, תורה, פרנסה, ארץ ישראל וכן דברים רבים נוספים.

אדם לעמל יולד (איוב ה, ז), אליפז התימני מלמדנו כי אחד מן הדברים שמחויבים להיות אצל אדם זהו "העמל". עמל פירושו, להיות עמל ועוסק בדבר מסוים. האדם מתקיים רק עם עמל, ולא זו בלבד אלא שלכך הוא נולד כדכתיב, "אדם לעמל יולד". האדם הגיע לעולם הזה כדי לרכוש מעלות ולהשיג השגות. לקלוט בתוכו דברים רוחניים, ואיך יגיע לדברים הללו, רק על ידי עמל ויגיעה. זו הכוונה "אדם לעמל יולד".

אמת כי דבר נוסף יש בזה, לא זו בלבד שהעמל הוא מכשיר לקניית המעלות כולם, אלא שהעמל יש בו תועלת עצומה, כי הנה האדם שיושב בטל ללא עמל ויגיעה כלל וכלל, יוכל לבוא לידי שיגעון ריקנות של חוסר מעש, ובפרט שלמדנו כבר ש"הבטלה מביאה לידי חטא" (כתובות נט, ב), ומטעם זה חייב אדם ללמד לבנו אומנות אם אינו מוכשר ללמוד תורה, שאם לא כן יבוא לידי שעמום, בטלה ועבירה. אם כן, נוסף על מה שהעמל הוא הצורה לרכישת מעלות, ללא העמל האדם נמצא ריקן, משועמם ובא לידי עברה.

ביקש יעקב לישב בשלוה - קפץ עליו רוגזו של יוסף. יעקב אבינו סבל כל חייו רדיפות ומצוקות, החל בבית אביו בשנאת עשו אחיו, אחר כך אצל לבן הארמי שרימהו כל משך שהותו שם, ואחר כך דף אחריו, וכלה במאבק עם המלאך, שרו של עשו, אחרי כל זאת ביקש יעקב לישב וללמוד בשלוה. אמר הקב"ה ליעקב תורה של שלווה ומנוחה לא מתבקשת. יעקב לא רצה סתם לישב אלא ראה את עשו יושב, לא סתם ישיבה אלא ישיבה של עסקי העולם הזה, גם עשו עשה ופעל ללא עמל ויגיעה, לפיכך רצה גם יעקב לעבוד את הקב"ה במנוחה, אמר הקב"ה, אתה לא יכול לישב כי תורה נקנית רק עם עמל, מאמץ ויגיעה. כמו שכתוב על האר"י הקדוש, כשהיה לומד היה מזיע ונוסף מריבוי עמל ויגיעה. לא יושבים בבית המדרש סתם, על הלומד לשבת ישיבה שיש בה עמל.

רבי שמעון בר יוחאי זיע"א, בצאתו מן המערה ראה אנשים עובדים, תהה ואמר "מה הם עושים"? מדוע עוסקים הם בחיי שעה (שבת לג, ב), אין זה עשייה ואין זו יגיעה, אין עבודת העולם הזה נקראת שלווה! ולכן תמה רבי שמעון בר יוחאי על מעשיהם. מעתה מובן שיעקב אבינו רצה לעבוד את הקב"ה במנוחה, מיד קפץ עליו רוגזו של יוסף. הוא אינו יכול לנוח בעולם הזה. יעקב שהוא כנגד עמוד התורה, צריך ללמוד את התורה הקדושה מתוך עמל ויגיעה. רק באופן זה יוכל להבינה ולחדש בה.

חיים בפרשה

ממשנתו של הקדוש רבינו חיים בן עטר זיע"א

"ויחלום יוסף חלום ויגד לאחיו ויספו עוד שנה אתו". (לז, ה)

צריך לדעת למה היה יוסף מגדיל השנה במה שהיה מספר חלומות, גדולתו מגידות? ומה גם אחר יודוע כי הוא שנוא בעיניהם כאומרם ז"ל (ב"ר פד יג), בפסוק "ויאמר לו הנני", שמסר עצמו למיתה.

ואולי כי נתכוון להודיע אותם כי מן השמים העלוהו למעלה, ומעשה יעקב היא בהסכמת עליונים, ומזה יחדלו משנוא אותו.

או יכוין להודיעם כי עדיין יצטרכו אליו ויבואו וישתחו לו, ואולי כי בידעם כן ריחיקו השנאה לבל ינקום מהם לעת יפלו לפניו, כי השבטים יכופו ראשם לגזירת א-ל עליון ולמצביא.

מן המעיין

"כי בן זקנים הוא לו". (לז, ג)

ראשי התיבות של "זקנים" הם כראשי התיבות של חמשה מסדרי המשנה: זרעים קדשים נשים ישועות (נזיקין) מועד. ורמז יש בזה כפי שכותב רבינו יעקב בעל הטורים, לומר שיוסף הצדיק למד מפי אביו את סדרי המשנה הללו (בעל הטורים)

ועל כך היה תמה האדמו"ר רא"מ מגור זצ"ל, והלא ישנו עוד סדר משניות והוא סדר 'טהרות', מדוע לא נזכר גם הוא?

אלא מכאן יש ללמוד יסוד גדול; שעל סדר טהרות צריך אדם לעמול ולטרוח בעצמו, זה אינו ניתן לידיעה על ידי לימוד מפי אב בלבד.

בספר "לבוש יוסף" הוסיף עוד שיתכן לומר שהסברא היא שכשעוסקים בתורה צריך להוציא את הלימוד לפועל, כלומר לחוש את הלימוד במעשה. ומכיון שסדר טהרות עוסק בעניני טהרה, דרוש לאדם עמל רב בכדי להגיע לידי קדושה כשעוסק בסדר טהרות, אחרת כל הלימודים לא יועילו לו. לכן לא רמזו שלימד יעקב את יוסף סדר טהרות.

"הילד איננו ואני אנה אני בא". (לז, ב)

הזכיר כאן על יוסף "ילד", והיינו שראובן חשב להצילו מכיון שיוסף היה פחות מבין עשרים, א"כ לא מענישים בשמים פחות מגיל עשרים. אלא שברא"ם מבואר שבנער חריף מאוד מענישים מהשמיים גם פחות מעשרים שנה.

ודייק הגאון רבי שאול מאמסטרדם זצ"ל, שבמעשה בלהה ראובן היה פחות מעשרים, ולכן אמר כאן "הילד איננו" כלומר אע"פ שהוא [יוסף] ילד, דהיינו פחות מבין עשרים, אע"פ איננו - וסימן שמענישים מן השמים גם פחות מבין עשרים, אם כן "אנה אני בא", שגם ראובן יענש על מעשה בלהה.

"ויקמו כל בניו וכל בנתיו לנחמו". (לז, לה)

ובאמת שלא מצאנו בכתוב כל דברי נחמה שניסו בניו ובנותיו לנחמו. אכן, מעיר רבי יעקב כולי זצ"ל בספרו "מעם לועז", כי כשראו בניו ובנותיו של יעקב את אביהם כשהוא יושב עם שק במתניו ומתאבל ימים רבים על בנו, אמרו שאבילות זו נכונה למי שמת לו בנו יחידו, או אפילו אם אינו בנו יחידו אך יש לו בנים מועטים - ויקפיד על חיסרון מהמועט.

ולכן התחכמו בניו ובנותיו לעשות דבר כזה שבאמצעותו אביהם יתנחם. והוא שהתקבצו כל בניו וכל בנותיו; אחד עשר בנים ובנות, ובניהם ובנותיהם הרבים. והלכו ועמדו אצלו, ותהיה זאת נחמתו, כי מי שיש לו כל כך בנים ובנות, אין ראוי לו להצטער כל כך, על בן קטן, אם נעדר מן הבנים.

וזהו הנחמה המוזכרת בפסוק; "ויקמו כל בניו וכל בנותיו" יחד, וקימה זו של כולם יחד היא "לנחמו", כשיראה כי רבו בניו ובנותיו.

ואף על פי כן לא הועיל לו דבר זה, כנאמר "וימאן להתנחם ויאמר כי ארד אל בני אבל שאולה".

מסילות לאמונה

פרקים במסילות ישרים וארחות צדיקים

עבירה קלה וחמורה

כתב רבי יהודה החסיד זצ"ל (בספר חסידים - נד): "איזוהי רציחה שאינה ניכרת לעיניים, והעונש גדול מאד והעבירה קלה וחמורה היא למעלה? הוא הבושה - המבייש פני חברו ברבים או מצערו בפני מי שמתבייש ומצטער, שאילו היה הורגו היה מקבל מיתה, כדי שלא יהיה מתבייש".

מוסיף רבי יהודה החסיד: "מי שבייש את חברו ומצטער ומתחרט ורוצה הוא לקבל את הדין ובא לפני יראי ה' למצוא לו פתח לתשובה, יאמרו לו: דע כי רעתך רבה, כי שפכת את דמו של חברך, שכן מצינו באביה בן רחבעם, שהוכיח לירבעם לביישו וניגף למות. לכן לך בני לפייס את חברך עד שיתפייס, ושמור והזהר מאד לנפשך שלא תבייש ושלא תלבין פני אדם".

והנה דוגמא מצויינת לאירוע שיכול לתפוס את כל אחד מאיתנו;

פעם אירע בבית הכנסת בשבת, שילד "בר-מצוה" עלה לתורה. אך את ההפטרה הוא קרא מאד בלחש. שאלו את הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א האם יצאו ידי חובה? ואמר רבי חיים שאלמלא איסור הלבנת פנים שיהיה לילד, היה מצווה שיקראו שוב את ההפטרה. אבל עתה יצאו בדיעבד ידי חובה אף שרובם לא שמעו, מכיון שהיו מניין אנשים ששמעו - יצאו יד"ח.

והוסיף רבי חיים לספר: "פעם אירע שילד קרא את ההפטרה ולא שמעו כלום, וגם אז הציבור לא יצא ידי חובה. אבל משום הלבנת פנים - פני הילד ואביו, שתקתי. ויתכן שבאופן זה יש ענין לשמוע במקום אחר".

בלתי אפשרי לבייש

על הרבי רבי העשיל זצ"ל, מסופר, שכאשר הוא התארס עם בת נגיד גדול והגיעה שבת חתן - בה עולה החתן לתורה, התאכסן אז בבית הסמוך לבית חותנו.

בבוקרו של יום שישי הביט רבי העשיל מבעד לחלון, וראה שבבית חותנו הכינו עיסה גדולה כדי לעשות ממנה איטריות, והניחוה להתייבש כדי שיוכלו אחר כך לחותכה לפרוסות דקות.

והנה רואה רבי העשיל כיצד התרנגולת שהיתה בחצר עולה על העיסה ומנקרת ממנה, והכלה שראתה זאת ניגשת אל התרנגולת - זורקת אותה בחמת זעם ומטיחה אותה בכותל.

מכיון שראה כך רבי העשיל, אמר בלבו: וכי אני אתחתן עם אחת שיש בליבה אכזריות כה רבה? לא! זה בלתי אפשרי! ואולם מאידך, לבזוזה רבים ועוד בשבת של העליה לתורה גם זה כן בלתי אפשרי.

חכך רבי העשיל בדעתו והחליט כי עדיף שצד הכלה הם שישלחו אותו בזיון, ובלבד שלא לפגוע בכלה! מה עשה? הלך לבית הכנסת שהיה מלא בציבור לומדים, ועשה עצמו כאילו רוצה הוא לגנוב את הכסף שיש בקופת הצדקה.

משראוהו יושבי בית המדרש, צעקו בקול "תפסוהו! גנב הוא!" ומיד נתפרסם בעיר שתפסו גנב בבית הכנסת שרצה לגנוב מהקופה.

כשהתברר שהוא החתן של הנגיד המכובד, סיפרו זאת מיד לנגיד כדי שלא יפול בפח עם חתן גנב, ומיד בטלו את השידוך, כרצונו של רבי העשיל.

הבטחה יקרת ערך מצאנו בספר מנורת המאור (אות נ"ח):

הזוכה להנצל כל ימיו מעוון הלבנת פנים, הקב"ה יצילהו מכל צרה, ויצאו ממנו בנים הגונים. כמו שמצינו שאירע לתמר, בזכות שסיכנה להפיל עצמה לשריפה כדי שלא תלבין פני יהודה, זכתה ויצאו ממנה מלכים ונביאים.

הצלה מכל צרה - תעודת ביטוח לחיים שלווים ובטוחים מכל פגעי העולם הזה.

בנים הגונים - משאת נפשו של כל יהודי, תאוות לבה של כל אם יהודייה השופכת דמעות כנחל על בניה שיהיו הגונים, עובדי ה'.

ובשביל לזכות בשתי ברכות אלו, עלינו להיזהר שלא לבייש את הזולת, לא להעליב אותו. לא לחכות לו בפניה ולשלם לו עבור מעלליו. פשוט לשתוק ולהעביר.

המקור לכך הוא כאמור בפרשתינו, כפי שלמדנו מתמר הצדקת: "היא מוצאת והיא שלחה אל חמיה לאמר" (בראשית לח. כה), ופירש רש"י: לא רצתה להלבין פניו לומר ממך אני מעוברת, אלא לאיש אשר אלה לו. אמרה: אם יודה מעצמו יודה, ואם לאו, ישרפוני ולא אלבין פניו. מכאן אמרו (סוטה י'): נוח לו לאדם שיפלוהו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים".

אנשי אמונה

אורחות חיים מתוך הספר "אנשי אמונה" לתולדות צדיקי משפחת פינטו זיע"א

לאחר מותן של הסולטן מוחמד, בשנת תרל"ד, ניסתה קבוצת מורדים במרוקו לתפוס את רסן השלטון. אחת מפלוגות המורדים נתנה ליד העיר מוגאדור ופתחה בהסתערות גדולה לעבר חומות העיר הבצורה. המורדים שרפו את שערי העיר, והתכוננו להכנס פנימה בכדי לשלול שלל ולהרוג את התושבים.

מושל העיר שהבחין בסכנה שהגיעה לפתח עירו, שלח מיד את אחד מחייליו לבית הכנסת על שם רבי חיים פינטו זיע"א, וביקש מציבור המתפללים שיפתללו וישטחו את תחינתם לפני בורא עולם, שלא תיכנס הרעה אל תוך העיר פנימה.

המתפללים בבית הכנסת עשו כן, ופתחו בתפילה וזעקה לבורא עולם, להצילם ממכת חרב והרג ואבדן.

ולהשם הישועה. השם יתברך שמע מיד את תפילתם, בזכות הצדיק רבי חיים זיע"א. שומרי החומות סיפרו, כי מיד בתום התפילה נראו פרשים רוכבים בבגדים לבנים, זוהרים על סוסים לבנים, כשהם יוצאים ממקום קברו של רבי חיים פינטו זיע"א בבית העלמין, ומגמת פניהם היא לעבר חומות העיר.

הרוכבים נלחמו בחוזקה במורדים ליד חומות העיר, והניסו אותם הרחק הרחק כל עוד נפשם בם. מאוחר יותר יכלו התושבים לראות בסמוך את גופותיהם של חלק גדול מהמורדים שנהרגו בקרב העז הזה ליד החומות.

לאחר הישועה הגדולה וקידוש השם שקרה בין כל העמים בעקבות כך, בא מושל העיר אל הצדיק רבי הדאן זיע"א, בנו של רבי חיים זיע"א, וביקש ממנו, שמהיום והלאה יערוך תמיד תפילה לשלום המלכות.

כהוקרה על תפילת היהודים, ועל הרווח וההצלה שהיתה לעיר בזכות היהודים, קיבל המושל על עצמו להגן על היהודים, וכמחווה לקהילה היהודית הוא שיחרר רבים מיהודי העיר מבית הכלא, אלו שנאסרו על לא עוול בכפם. ומלבד זאת הוא העניק הנחה במיסים לתושבי העיר היהודים. ומאז ואילך ידע המושל כי בכל עת צרה יש לו למי לפנות, וממי לבקש סיעתא דשמיא. [ספר "שנות חיים"].